

Tatu Vanhanen 60 vuotta

OLAVI BORG

Tampereen yliopiston valtio-opin apulaisprofessori Tatu Vanhanen täyttää 60 vuotta 17. 4. 1989. Tatu Vanhanen on Karjalan siirtolaisia, syntyään Vuoksenrannasta, kaksi kansallista suurmuuttoa jo kansakouluaikana kokenut vanhan Yhteiskunnallisen Korkeakoulun kasvatti. Hän suoritti 1955 sosionomitutkinnon sanomalehtiopin linjalta ja jatkoi yhteiskuntatieteellisen tiedekunnan puolella Tuttu Tarkkaisen oppilaana pääaineenaan valtio-oppi kandidaatiksi 1958. Samana vuonna hän aloitteli lehtimiesuraansa Keskisuomalaisen toimittajana, mutta siirtyi jo samana syksynä Maaseudun Nuorten Liiton tiedotussihteeriksi ja Kyntäjä-lehden päätoimittajaksi. Syksyllä 1961 tuli mukaan myös Kansamme puolesta -lehden päätoimittajan tehtävät ja sen mukana kiinteä osallistuminen 1962 dramaattisiin presidentinvaaleihin, ns. noottikriisivaaleihin. Sanomakeskuksen johtajaksi Tatu Vanhanen nimitettiin samana vuonna. Vuodesta 1964 lähtien tehtävä muuttui Maalaisliiton, sitten Keskustapuolueen tiedotus- ja tutkimusosaston osastopäällikön vakanssiksi.

Vuosi 1969 merkitsi sitten lopullista siirtymistä yliopistotehtäviin, aluksi Jyväskylän yliopiston yhteiskuntatieteen vt. apulaisprofessoriksi ja syksystä 1973 alkaen juuri valtiollistetun Tampereen yliopiston valtio-opin apulaisprofessorin virkaan. Tatu Vanhanen on useaan otteeseen virkaatekevänä hoitanut myös professorin virkaa.

Tatu Vanhasella on siis hallussaan varsin hyvältä näköalapaikalta hankittu ja draamaattisikiäkin tapahtumia (mm. Suomen historiasta tunnetut yöpakkaset ja noottikriisi) sisältäneeltä kansallisen politiikkamme kaudelta koostuva tieto- ja kokemusvarasto toimittajana, päätoimittajana, järjestömiehenä ja poliittisena taustavaikuttajana. Tältä pohjalta olisi voinut edetä monellekin suunnalle, myös kansallisen vallankäytön huippupaikoille. Mutta akateeminen ura viehätti sittenkin enemmän. Hän suoritti 1963 yhteiskuntatieteiden lisensiaatintutkinnon aiheenaan poliittisen vaikutusvallan jakautuminen Intiassa. Alunperin kyllä aiheeksi oli ajateltu Santeri Alkiota, Maalaisliiton aatteellista johtohahmoa, mutta yhdenmiehen intensiivisessä lisensiaattiseminaarissa edesmennyt prof. Tuttu Tarkiainen, joka toimi aikoinaan mm. diplomaattina, sai Vanhasen vieraannutetuksi liian kotoperäiseksi arvioimastaan aiheesta. Kun jo laudaturtutkielma oli kosketellut Intiaa, ei aiheen muutos ollutkaan ongelmallista. Intiasta ja kehityksmaista laajemminkin onkin sitten tullut Tatu Vanhasen tutkimusten tähän asti keskeisin tema.

Kiinnostuksen kohteena eivät ole olleet niinkään kehitysmaiden poliittiset olot ja järjestelmät sinänsä vaan ensisijaisesti se, miten demokratisoitumisprosessi eri maissa on edennyt ja mistä seikoista se näyttää olevan riippuvainen. Lopullisen sysäyksen tämän teemaston käsittelylle antoi Tatu Vanhasen väitöskirjatutkimus, joka käsittelee puoluejärjestelmän ja pluralismin suhdetta kymmenessä kansainyhteisön maassa (1968). Vuosina 1975—77 ilmestyivät Tatu Vanhasen laajat empiiriset *Political and Social Structure* -teokset järjestyksessä: *American Countries 1850—1973*, *European Countries 1850—1974*, *Asian and Australasian Countries 1850—1975*. Ne toivat merkittävän lisän niin *comparative government* kuin *developmental studies*-tietouteemme. Laitoksemme opetustoiminnassa Tatu Vanhanen onkin ottanut vastuualueekseen juuri *comparative government* sektorin menetelmäkoulutukseen liittyvien tehtävien ohella. Vanhanen jatkaa edelleen tämän teemaston käsittelyä. Työn alla on parhaillaan 1980-lukua koskeva demokratisoitumiskartoitus 147:stä maailman maasta.

Toinen joskin nuorempi Tatu Vanhasen kiinnostuksen kohde on ollut biopolitiikka. Tähän teemastoon liittyvä ensimmäinen artikkeli ilmestyi *Politiikka*-lehdessä 1978. Artikkelit ja Tatu Vanhasen tätä teemaa koskevat myöhemmätkin työt ovat herättäneet kiivaitakin keskusteluja suomalaisissa alan tutkijapiireissä. Vanhanen on edelleen näkyvin suomalainen biopolitiikan lähestymistavan omaksunut tutkija. Kovin paljon seuraajia tämä lähestymistapa ei ole vielä saanut, mutta sen asema alan tutkimuksissa näyttää vakiintuvan. Tästä teemasta on Vanhasella parhaillaan työn alla laajahko monografia työnimellä *On the Evolutionary Roots of Politics: An Introduction to Darwinian Analysis of Politics*.

Kolmas Vanhasen erityisen kiinnostuksen kohteena oleva aihepiiri on puolueisiin, vaaleihin ja poliittiseen osallistumiseen liittyvä teemasto, joka ilmeisestikin on perua jo niiltä ajoilta, jolloin Vanhanen johti ja kehitti Maalaisliiton, sittemmin Keskustapuolueen tutkimustoimintaa. Tästä teemastosta Vanhasella on kymmenkunta artikkelia tai kansainvälisissä tutkijakokouksissa pidettyä esitelmää. Tästä aihepiiristä Vanhanen on kirjoittanut myös useita populaareja lehtiartikkeleita ja toiminut kommentaattorina mm. TV:n vaaliohjelmissa.

Yksittäisistä maista Vanhanen on ollut erityisen viehättynyt juuri Intiasta. Hänellä on kymmenkunta nimenomaan Intian poliittista järjestelmää ja demokratiaa käsittelevää artikkelia. Hän on johtava suomalainen ja yksi johtavista pohjoismaisista

Intian poliittisten olojen tuntijoista. Parhaillaan hänellä on työn alla laajahko etnisiä ongelmia politiikassa käsittelevä monografia työnimellä *Politics of Ethnic Nepotism: India as an example*.

Kuten edelläsanotusta jo huomataan, on aivan liian aikaista laatia mitään kokonaiskatsausta Tatu Vanhasen tieteellisestä tuotannosta, vaikka juhlistammekin jo Tatumun 60-vuotispäivää. Näyttää siltä, että tieteellinen tutkimustoiminta tulee jatkumaan vielä kauan vilkkaana ja kansainvälisenä. Viime vuosina keräytyneet hallinnolliset velvollisuudet — Tatu Vanhanen on toiminut pari vuotta ja toimii edelleen nopeasti kasvaneen laitoksemme johtajana — eivät näytä juurikaan vähentäneen hänen poikkeuksellisen intensiivistä ja tuotteliasta tieteellistä työskentelyään. Tätä kirjoitettaessa hän on pistäytymässä jälleen kerran New Delhissä Intiassa, sitten hän käy kääntymässä Espoossa metsän keskellä sijaitsevassa viehättävässä omakotitalossaan ja lähtee koko kevätlukukaudeksi 1989 opettamaan Marylandin yliopistoon USA:han. Niinpä mieluisa tehtävämme on lähettää nämä onnittelumme Tatulle postitse USA:han, toivottaa miellyttävälle työtoverille ja yhteiselle ystävällemme mitä parhaita seitsemättä vuosikymmentä sekä onnitella jo nyt mittaviin kansainvälisiin puitteisiin asetuvasta tieteellisestä urasta.